

Sharia: mellem Emma Gad og islamisk lov

Publiceret 18/12/2020 i [Bøger/Politik & Samfund](#) af [Mogens S Mogens](#)

SHARIA // ANMELDELSE – Sharia fylder meget i medierne i disse år – og også på Christiansborg. Men problemet er, at der sjældent hverken hos debattører eller politikere – eller for den sags skyld i andre dele af samfundet – er nogen stor indsigt i, hvad sharia egentlig er for en størrelse. Mogens S. Mogensen anmelder *Sharia & Samfund – Islamisk ret, etik og praksis i Danmark*, der belyser netop de forhold.

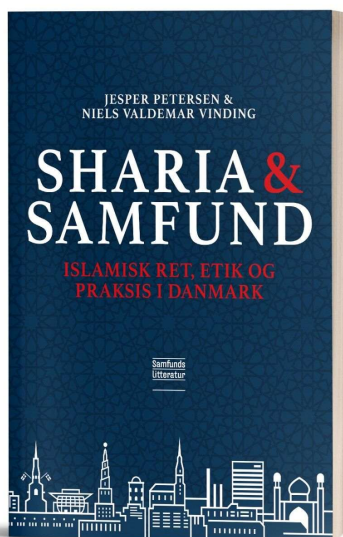
I manges bevidsthed er sharia en konkret lovtekst, som fx den danske grundlov eller den danske straffelov. Men skulle man endelig sammenligne sharia med en bog, ville det være mere relevant at sammenligne den med Emma Gads bog fra 1918 *Takt og tone – Om omgang med mennesker*.

Henvisningen til Emma Gads bog bruges i bogen *Sharia & Samfund. Islamisk ret, etik og praksis i Danmark*, som de to islamforskere Jesper Petersen og Niels Valdemar Vinding netop har udgivet. Bogen er ikke endnu et indlæg i den ophedede debat om sharia, men en lærebog, der giver baggrundviden og værktøjer til at forstå sharia i en dansk kontekst.

Enighed om uenighed

I bogens første del tager forfatterne fat på det helt grundlæggende spørgsmål, nemlig, hvad er sharia? Sharia refererer til Guds intentioner med åbenbaringerne, som kun Gud kender

det præcise indhold af, og derfor er der da også forskellige fortolkninger af, hvad sharia foreskriver.

Det er tilmed sådan, at der blandt de retsskoler, som forsøger at tolke sharia, hersker et princip om ”enighed om uenighed”, dvs., ”at de islamiske jurister accepterer, at sharia kan udlægges på mange forskellige måder, eftersom ingen kender eller kan være sikker på den korrekte fortolkning” (s. 21).

Mens dansk lovgivning opererer med to kategorier – obligatorisk og forbudt – så er der i islamisk jura mindst fem kategorier – obligatorisk, anbefalet, tilladt, frarådeligt og forbudt. For almindelige muslimer handler sharia om en slags hverdagsjura, ”primært om ritualer, etik og moral, som håndhæves i de nære sociale relationer”, og der er da heller ingen islamiske domstole i Danmark (s. 22f).

En antropologisk tilgang til islam

Mens religionshistorikere lægger vægten på studiet af islams tekster, når de forsøger at forstå islam, så anvender Petersen og Vinding en antropologisk tilgang, hvor vægten lægges på konkrete muslimers fortolkning af deres kildetekster og dogmer i deres konkrete kontekst.

I konstruktioner af islam henter muslimer og muslimske grupper de elementer, som giver mening for dem, op af ”den islamiske kurv”, som indeholder hele den mangfoldige islamiske tradition. På den måde udvikles der forskellige personlige konstruktioner af islam og i forskellige kontekster også forskellige sociale konstruktioner, og disse sidste kan naturligvis have en disciplinerende effekt på den enkelte muslim.

Bogens måske mest oplysende kapitler handler om ”Islamisk ægteskab (nikah)” og ”Skilsmisse (nikah-opløsning”), og det reflekterer det faktum, at den vigtigste del af sharia omhandler familieforhold

Den samme proces gør sig gældende i udviklingen af de globale strømninger, islamisme og salafisme, der imidlertid har det til fælles, at de forkaster den del af traditionen, som retsskolernes arbejde gennem århundreder repræsenterer. Islamismen er, således som den franske islamforsker Olivier Roy har gjort opmærksom på, en omtolkning af centrale koranske begreber, ved hjælp af europæisk politisk filosofi.

Håndhævelsen af sharia

I bogens anden del anvender forfatterne deres teorier om islam og sharia på en analyse af fænomener i den danske kontekst. Her handler det centrale spørgsmål om, hvordan sharia håndhæves.

Da sharia ikke er et udtryk for lovgivning, så er der heller ikke tale om noget domstolsvæsen, men de gældende normer søges håndhævet på mange andre måder, inkl. negativ social kontrol. Bogens måske mest oplysende kapitler handler om ”Islamisk ægteskab (nikah)” og ”Skilsmisse (nikah-opløsning”), og det reflekterer det faktum, at den vigtigste del af sharia omhandler familieforhold.

I den danske debat har der været meget fokus på imamernes rolle. Her er virkeligheden den, at imamer ikke spiller nær den centrale rolle, som medier og politikere ofte tillægger dem. Mens det ikke giver mening at tale om sharia-domstole i Danmark, så er der hos imamer et ønske om, at der i Danmark lige som i visse andre lande kunne etableres et fast skilsmisseråd, hvor muslimske kvinder kunne få nikah-opløsning.

Muslimere fanget i et krydsfelt

I bogens sidste del fokuseres der på relationen mellem muslimer og samfundet.

Ikke overraskende viser forfatterne, hvordan debatter om islam har en cirkulær logik, dvs. at de samme debatter kommer igen med jævne mellemrum uden at bevæge sig i nogen retning. Blandt debattører er der ofte en høj grad af religiøs analfabetisme, hvor de fx tror, at de kan læse islam direkte ud af Koranen.

Hvis disse fagpersoner har et solidt kendskab til islam, kan de være med til at udfordre muslimers tolkning af islam

Et andet problem i medierne er, at muslimer, der ønsker at indgå i debatten ofte bliver ”fanget i et krydsfelt mellem to systemer af undertrykkelse: social kontrol udøvet i deres nærmiljø og had mod muslimer” (s. 208).

Praksis kan påvirkes

En meget overraskende observation i bogen er, at fagpersoner på velfærdsområdet, som er i dialog med muslimer, i praksis kan være med til at påvirke, hvordan sharia skal forstås i hverdagen i mødet med forskellige sektorer i samfundet. Hvis disse fagpersoner har et solidt kendskab til islam, kan de være med til at udfordre muslimers tolkning af islam.

På samme måde kan dansk lovgivning gennem fastlæggelsen af rammer om religion i Danmark påvirke, hvordan sharia bliver forstået. I bogens sidste kapitel appellerer forfatterne til at opdyrke ”den demokratiske samtale, hvor borgerne gennem kritisk velfunderet og grundig overvejelse når frem til en bredere forankret forståelse af islams og muslimers rette og rimelig plads i samfundet” (s. 253).

”Sharia & Samfund” er den første bog på et skandinavisk sprog om praktiseret sharia og er et meget vigtigt forskningsmæssigt pionerarbejde. Der er tale om formidling af forskningsresultater – bl.a. resultater af forfatternes egen forskning på området – på et meget højt niveau.

Analyse frem for polemik

Bogen er pædagogisk veltilrettelagt, idet der i hvert kapitel præsenteres en række konkrete cases, der belyser kapitlets tematik. Endvidere er der efter hvert kapitel en kommenteret litteraturliste med forslag til videre fordybelse.

Det ville være særdeles gavnligt for kvaliteten af de lovforslag, som lægges frem disse år, om politikerne og deres embedsmænd tog sig tid til at læse denne bog, med den risiko, at de faktisk blev meget klogere på området

Forfatterne overholder præmisserne for en lærebog, idet de aldrig bliver polemiske, eller giver udtryk for deres egen holdning til omstridte spørgsmål, men forholder sig deskriptivt og analytisk til emnerne. Denne analytiske tilgang udelukker naturligvis ikke, at forfatterne afmonterer nogle af de myter, som er i omløb i debatten.

Bogen henvender sig til studerende og ansatte inden for velfærdsområdet samt journalister og andre, der skal forholde sig til sharia-relaterede problemstillinger. Og her tillader jeg mig at fremhæve de politikere, som i disse år har travlt med at udforme lovgivning, der implicit retter sig primært mod muslimer.

Læsning før lovgivning

Det ville være særdeles gavnligt for kvaliteten af de lovforslag, som lægges frem disse år, om politikerne og deres embedsmænd tog sig tid til at læse denne bog, med den risiko, at de faktisk blev meget klogere på området.

Forfatterne fortjener en stor tak for med deres grundige analyse af sharia og sharia-relaterede problemstillinger i det danske samfund at give et væsentligt bidrag til samtalen om, hvordan vi skal indrette samfundet i en situation, hvor omkring fem procent af befolkningen er muslimer eller har en muslimsk baggrund.

Vi har måske ikke brug for en ny udgave af Emma Gads *Takt og tone*, men vi har i den aktuelle folkelige og politiske situation bestemt god grund til ny refleksion *Om omgang med mennesker*.

***Sharia og Samfund – Islamisk ret, etik og praksis i Danmark*, [Forlaget Samfundslitteratur](#), 288 sider, udgivet 5. oktober 2020**

Topfoto: [Samer Chidiac](#), Pixabay

- MOGENS S MOGENSEN
- SENESTE ARTIKLER

F. 1950 i Skovsgård ved Brovst og bor i dag Christiansfeld. Er uddannet som cand. mag. i historie og kristendomskundskab, MA i missiologi og PhD i interkulturelle studier. Har arbejdet som gymnasielærer i Esbjerg og i 10 år som missionær i Kristi Lutherske Kirke i Nigeria, de sidste fem år blandt muslimer. Har været generalsekretær i Sudanmissionen (nu Mission Afrika) i 7 år, og siden 1998 været freelance konsulent i interkulturelle, interreligiøse og kirkelige spørgsmål ud fra mit firma Intercultural.dk. Har været formand for Folkekirke og Religionsmøde og er i dag formand for Folkekirkens Mellemkirkeligt Råd. Har skrevet en række bøger om religionsmøde.